

Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas sanāksmes

PROTOKOLS Rīgā

Datums:	23.03.2023	Nr.	1/2023
----------------	------------	------------	--------

Sākums:	pl.10:00	Beigas:	pl.12:21
Norises vieta:	Hibrīdformātā - klātienē Veselības ministrijā 309. telpā/ attālināti – platformā MS Team		
Vada:	Jana Feldmane – komisijas priekšsēdētājs, Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore		
Dalībnieki:	Vārds Uzvārds, amats	Piedalās	
	Aija Pelne - Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja	☒	
	Mārtiņš Pužuls -Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības darba aizsardzības vecākais speciālists (attālināti)	☒	
	Viesturs Razumovskis - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Pašvaldību departamenta direktors	☒	
	Alvils Krams - Latvijas Ārstu biedrības valdes loceklis	☒	
	Astrīda Stīrna - Veselības ministrijas Galvenais speciālists-Narkologs	☒	
	Baiba Šmite-Rože - Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu pārvaldes direktora vietniece	☒	
	Ella Hartmane - Finanšu ministrijas Netiešo nodokļu departamenta Muitas un akcīzes nodokļa nodaļas vecākā eksperte (attālināti)	☒	
	Ilze Rudzīte - Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos (attālināti)	☒	
	Ilze Seipule - Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departamenta direktora vietniece	☐	
	Santa Buša - Ekonomikas ministrijas Iekšējā tirgus departamenta Konkurences, tirdzniecības un patērētāju tiesību nodaļas vecākā eksperte	☐	
	Inga Birzniece - Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vadītāja	☐	
	Sandra Falka - Valsts izglītības satura centra Izglītības satura departamenta mācību satura speciāliste (attālināti)	☒	
	Vineta Pavlovska - Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes Dienestu koordinācijas biroja galvenā inspektore	☒	
Viktors Vaščenkovs - Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes 2. nodaļas galvenais inspektors	☒		
Pēteris Leiškalns - Latvijas Darba devēju konfederācijas sociālo lietu un sociālās drošības eksperts	☒		
Inese Olafsona - Latvijas Darba devēju konfederācijas tautsaimniecības eksperte	☒		

	Imants Zaķis - Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta direktora vietnieks	☒
	Iveta Pudule - Latvijas Sabiedrības veselības asociācijas valdes locekle	☒
Pieaicinātie*:	Maija Rumpētere - Veselības inspekcijas Produktu drošuma un tirgus uzraudzības nodaļas vadītāja	☒
	Didzis Brūklītis - Ekonomikas ministrijas, Iekšējā tirgus departamenta Konkurences, tirdzniecības un patērētāju tiesību nodaļas vadītājs	☒
	Ieva Baldiņa - Patērētāju tiesību uzraudzības departamenta direktore	☒
	Inese Tērauda - Patērētāju tiesību aizsardzības centra Otrās patērētāju kolektīvo interešu uzraudzības daļas vecākā eksperte	☒
	Niāra Zālīte - Veselības ministres padomniece juridiskajos jautājumos	☒
	Barbara Ālīte - Veselības ministrijas Komunikācijas nodaļas preses sekretāre	☒
Protokolē:	Sanita Lazdiņa - Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vecākā eksperte	

Darba kārtība/ sanāksmē apspriests:

- Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana.** (*komisijas priekšsēdētāja, Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore J. Feldmane*) (5 min.)
- Valsts pārvaldes iestāžu ziņojumi par Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā šobrīd noteikto ierobežojumu kontroli, t.sk. galvenie izaicinājumi un priekšlikumi, lai mazinātu, nepilngadīgu personu piekļūšanu tabakas izstrādājumiem, tabakas aizstājējproduktiem augu smēķēšanas produktiem, elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm un to uzpildes tvertnēm, kā arī novērstu minēto produktu lietošanu/smēķēšanu.** (*Valsts policijas, Valsts ieņēmumu dienesta, Patērētāju tiesību aizsardzības centra un Veselības inspekcijas pārstāvis*) (*katram runātājam 10-15 min.*)
- Diskusija par Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā noteikto ierobežojumu uzraudzības un kontroles uzlabošanu.** (*Komisijas locekļi*)
- Citi jautājumi.**

- Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana.** (**J. Feldmane**)

J. Feldmane atklāj Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas (turpmāk – Komisija) sēdi un iepazīstina ar darba kārtību Komisijas locekļus. Komisijas locekļi apstiprina darba kārtību.

- Valsts pārvaldes iestāžu ziņojumi par Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā (turpmāk – Tabakas likums) šobrīd noteikto ierobežojumu kontroli, t.sk. galvenie izaicinājumi un priekšlikumi, lai mazinātu, nepilngadīgu personu piekļūšanu tabakas izstrādājumiem, tabakas aizstājējproduktiem augu smēķēšanas produktiem, elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm un to uzpildes tvertnēm, kā arī novērstu minēto produktu lietošanu/smēķēšanu.** (ziņo: **M.Rumpētere, B.Šmite- Rože, V.Pavlovska, V.Vaščenkovs, I.Baldiņa**)
- Diskusija par Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā noteikto ierobežojumu uzraudzības un kontroles uzlabošanu.** (**visi komisijas locekļi**)

M. Rumpētere ziņo par Veselības inspekcijas (turpmāk – VI) paveikto tirgus uzraudzības jomā 2022.gadā (pielikumā prezentācijas Nr.1). Informē, ka Eiropas Savienības (turpmāk -ES) vienotajā EU – CEG datu bāzē pieaug paziņoto jaunieviešo tabakas izstrādājumu apjoms, kas ir, piemēram, karsējami tabakas izstrādājumi, tāpat pieaug paziņoto vienreizlietojamo elektronisko cigarešu (turpmāk – e-cigaretes) apjoms. Šobrīd vienotajā EU-CEG datu bāzē no Latvijas kopā ir 14000 produktu, kur 55% no tiem ir vienreizlietojamās e-cigaretes. Norāda, ka no visām paziņotajām e-cigaretēm 1% ir arī tādas, kas ir bez aromatizētājiem. Informēja par produktu kontroli ietvaros konstatējamām neatbilstībām, kur lielākoties neatbilstības tika konstatētas tieši e-cigaretēm un uzpildes flakoniem (piemēram, marķējuma prasību neievērošana), savukārt tabakas izstrādājumu ražotāji prasības lielākoties ievēro. Ziņo, ka kopš 2016.gada straujš arī VI paziņoto adrešu skaits, kur tirgo e-cigaretes un uzpildes flakonus. VI norāda, ka ar šo sarakstu var arī nosūtīt citām uzraugošajām iestādēm - Patērētāju tiesību aizsardzības centram (turpmāk - PTAC), Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID), lai varētu to izmantot uzraudzības funkcijas veikšanai. Šobrīd kopumā VI ir paziņotas 2596 tirdzniecības vietas, kurās tirgo e-cigaretes un uzpildes flakonus.

B. Šmite-Roķe jautā, kāpēc nav iespējams sarakstu ar komersantiem, kuri paziņojuši VI par tirdzniecības vietu, kurā tirgo e-cigaretes un uzpildes flakonus, publicēt VI mājaslapā? Vēl jo vairāk, ja šāda informācija nesatur kādu fizisku personu datus. Šāda informācija būtu noderīga citām uzraugošajām iestādēm - PTAC, VID, kā arī Valsts un pašvaldības policijai.

M. Rumpētere šāda informācija netiek publicēta, jo to neparedz neviens normatīvais akts.

J. Feldmane norāda, ka tas, ka prasība publicēt komersantu sarakstu nav noteikts normatīvajos aktos, neliedz šādu informāciju publicēt VI mājaslapā.

M. Rumpētere norāda, ka sadarbībā ar Veselības ministriju tiks izvērtēta iespēja nodrošināt komersantu saraksta publicēšanu VI mājaslapā.

B. Šmite-Roķe informē par VID paveikto tabakas un nikotīna produktu aprites un kontroles jomā 2022.gadā (pielikumā prezentācija Nr.2). Informē par akcīzes nodokļa likmju maiņas ietekmi uz patēriņam nodotajiem preču apjomiem. Norāda, ka lielākie ieņēmumi no akcīzes nodokļa tika iekasēti joprojām no cigaretēm. Informē, ka akcīzes nodoklis visiem tabaku un nikotīna saturošiem produktiem katru gadu tiek palielināts. Norāda arī, ka tieši akcīzes nodokļa palielināšana ir viens no veidiem, kā ietekmēt patēriņa rādītājus. Kopumā secina, ka smēķēšanai paredzēto produktu apjoms, kas nodots patēriņam pēdējos gados pieaug. Norāda, ka, iespējams, tas ir saistīts arī ar to, ka iedzīvotāji vairāk iegādājas legālas preces, attiecīgi samazinās nelegālā tirgus daļa. Informē par VID, t.sk. Muitas pārvaldes paveikto, lai kontrolētu melno, pelēko un legālo tirgu. Norāda, ka VID, t.sk. muitas pārvaldes kontrolē kontrabandu, distances tirdzniecību, t.sk. pasta sūtījumus no trešajām valstīm, kur notikusi tirdzniecība, ko veic reģistrēts uzņēmējdarbības veicējs, iekšzemes pārkāpumus legālajos tirgos. Norāda, ka VID nekontrolē distances tirdzniecību, kad tā notikusi, piemēram, sociālos tīklos vai *Telegram* starp divām fiziskām personām, vai tirdzniecību no rokas, to dara Valsts policija. Tāpat Valsts policija kontrolē nelikumīgu ieviešanu no citām ES dalībvalstīm un neregistrētu ražošanu. Norāda, ka VID Muita uzraudzībā izmanto arī suņu-kinologu darbu. Tomēr norāda, ka suņi-kinologi nav speciāli apmācīti, lai atklātu e-cigaretes vai to šķidrumus, bet gan tabaku un narkotiskās vielas. Norāda, ka arī VID muita, veicot sūtījumu kontroli no trešajām valstīm, uzraudzību veic balstoties uz risku analīzi. Norāda uz riskiem, kas varētu rasties pieņemot grozījumus Tabakas likumā, kuros paredzēts aizliegt aromātus e-cigaretēm un ierobežot nikotīna saturu tabakas aizstājējproduktiem. E-cigaretes un tabakas aizstājējprodukti nebūs pieejami un būs nekontrolējama to aprite, pazudīs esošie kontroles mehānismi (aprite starp licencētām noliktavām, akcīzes nodokļa markas, utml.), nebūs informācija par preču apjomiem un aprītē iesaistītajām personām, pieaugs pārrobežu tirdzniecība un daļa lietotāju izvēlēsies produktus nelegālā tirgū, kas var būt arī veselībai kaitīgi. Tāpat VID nebūs kompetences īpašai kontrolei, izņemot kontrabandas ierobežošanu un pasta sūtījumu kontroli no trešajām valstīm. Būs arī zaudējumi valsts budžetā no neiekasētā akcīzes nodokļa, kas kopumā varētu būt ap 10 milj. eiro. Piedāvā risinājumus situācijas uzlabošanai, kas ietver izstrādāt jaunu kontroles mehānisma konceptu, stingrākas sodīšanas sistēmas ieviešanu, tai skaitā, ieviest kriminālatbildību par

nelegālu e-cigarešu un tabakas aizstājējproduktu apriti. Rosina arī ieviest garšu ierobežojumus vienoti visā ES, kā tas bija cigaretēm un tabakai un kā tas būs karsējamai tabakai no šī gada oktobra. Kā arī min akcīzes nodokļa palielināšanu kā efektīvu līdzekli patēriņa un pieejamības mazināšanai.

J. Feldmane norāda, ka svarīgi, lai smēķējamie produkti (cigaretas, e-cigaretas) nebūtu pievilcīgi, lai tos negribētu pamēģināt jaunieši. Uzsver, ka nav saprotams, kāpēc pieaugušam cilvēkam ir nepieciešama e-cigarete ar meloņu vai citu garšu. Norāda, ka mērķis ir ierobežot aromātus e-cigaretēm nevis, lai tās aizliegtu, bet gan padarītu nepievilcīgas, tajā pašā laikā neveicinot arī šo produktu nelegālu apriti. Uzsver, ka ir nepieciešams mainīt pieeju tirgus uzraudzības jomā, īpaši nelegālā tirgus uzraudzībā, t.sk. sociālos tīklos. Informē, ka sociālos tīklos tirgo ne tikai e-cigaretas, un citas preces, bet arī narkotiskās vielas. Mainot pieeju un uzlabojot kontroli, notiktu visu atkarību izraisošo vielu pieejamības ierobežošana.

N. Zālīte norāda, ka ir jāieklausās VID un VI sniegtajos faktos. Šobrīd Saeima stāv priekšā izvēlei noteikt ierobežojumus produktiem. Tomēr ierobežojumam ir jābūt tādām, lai tiktu sasniegts rezultāts un netiktu veicināts nelegāls bizness. Uzsver, ka šīs sanāksmēs mērķis ir tieši diskutēt par to, kā stiprināt kontroli. Jautā attiecībā uz aprēķinātajiem zaudējumiem, kas radīsies valstij, ieviešot raksturīgā aromāta aizliegumu karsējamai tabakai, ko paredz ES tiesību akti un ko Veselības ministrijas plāno iesniegt apstiprināšanai Ministru kabinetā. Jautā, vai norādītie 5,9 milj. eiro, kas tiks zaudēti neiekasējot akcīzes nodokli par karsējamo tabaku ar aromātu, ir domāts, ka karsējamās tabakas lietotāji smēķēs mazāk, vai tomēr turpinās lietot karsējamo tabaku bez raksturīgā aromāta. Norāda, ka sniegtais VID aprēķins, iespējams, neatbilst realitātei.

B. Šmite - Roķe atbild, ka VID un FM sniedza atzinumu par likumprojektu, ko virzīja Veselības ministrija, lai aizliegtu raksturīgo aromātu karsējamai tabakai, tomēr nevar sniegt precīzu ciparu, kas tika sniegts tieši likumprojekta saskaņošanas laikā. Iespējams, tas bija mazāks kā 5,9 milj. eiro. Uzsver, ka VID aprēķins nenozīmē, ka tagad ar 50% samazināsies karsējamās tabakas smēķētāju īpatsvars. Iespējams, karsējamās tabakas smēķētāji turpinās smēķēt karsējamo tabaku arī bez raksturīga aromāta vai pāries uz citiem produktiem - e-cigaretēm, cigaretēm. Attiecīgi šie ieņēmumi no akcīzes nodokļa valsts budžetā nāks no citiem produktiem. Norāda, ka neatkarīgi no tā zaudējumi valsts budžetā būs. Papildus min, ka arī paši karsējamās tabakas tirgotāji pārorientēsies un sāks piedāvāt tirgū citus produktus vai arī karsējamo tabaku bez raksturīgā aromāta.

N. Zālīte uzdod papildu jautājumu, kā rodas nelegālais tirgus, jo pēc VID stāstītā viss šobrīd tiek kontrolēts uz robežas, kā arī akcīzes preču noliktavās un ar akcīzes marku izsniegšanu?

B. Šmite - Roķe norāda, ka nelegālais tirgus ir no citām ES valstīm, jo ES valstu starpā ir brīva preču aprite, vai otrs gadījums ir kontrabanda. Tie var būt arī pasta sūtījumi, kas noformēti kā komerciāli pasta sūtījumi. VID un tās muiža nevar nosegt visu robežu un pārbaudīt katru sūtījumu, bet kontrole ir jau šobrīd stingra.

J. Feldmane uzsver, ka nevar piekrist, ka nebūs pieejami dati par produktiem, jo Slimību profilakses un kontroles centrs (turpmāk – SPKC) veic regulārus paradumu pētījumus, kuros var redzēt arī konkrētās produktu lietošanas tendences, tai skaitā par nelegālo apriti. Tāpat SPKC pētījumos tiek vākti dati, lai aprēķinātu smēķēšanas indeksu, kas arī norāda un patēriņa tendencēm.

A. Krams piebilst, ka smēķētājam jau neveidojas atkarība no garšas vai aromāta, bet gan no nikotīna. Norāda, ka VID aprēķinā par zaudējumiem no akcīzes nodokļa tiek ņemts vērā tikai fakts, ka persona ir atkarīga no pievienotā aromāta, bet ne no nikotīna. Uzskata, ka šāda pieeja nav pareiza, jo, ja ir atkarība no nikotīna, tad attiecīgi persona meklē citus ceļus, kā šo nikotīnu uzņemt. Norāda, ka šīs komisijas mērķis ir mazināt smēķētāju skaitu, ko var panākt diviem līdzekļiem – palīdzēt tiem, kas vēlas atnest un nepieļaut, lai bērni sāk smēķēt un kļūtu atkarīgi no nikotīna. Uzskata, ka aromātu aizliegums e-cigaretēm ir atbalstāms.

B. Šmite – Roķe norāda, ka arī ir par garšu un aromātu aizliegumu e-cigaretēm, bet uzskata, ka tam jābūt tādām, kas strādātu arī praksē.

A. Krams norāda, ka e-cigarešu tirgotāji lielākoties neievēro Tabakas likumā noteiktās prasības. Papildus norāda, ka ierēdņiem un valsts iestādēm saskaņā ar PVO Vispārējo konvenciju par tabakas uzraudzību, nav atļauts sadarboties ar industrijas pārstāvjiem. Uzsver, ka šobrīd Veselības ministrija un ārsti ir vienā pusē, savukārt, citu valsts iestāžu pārstāvji ir pretējā pusē, un nav iespējas vienoties.

D. Brūklītis norāda, ka atbalsta VID viedokli, ka, aizliedzot vai ierobežojot vienu produktu, tiek veicināta kontrabanda un nezināmas izcelsmes produktu lietošana.

N. Zālīte piemin, ka pirms vēlēšanām skolas norādīja uz lielo e-cigarešu izplatības problēmu skolēnu visū, attiecīgi ir jārod risinājums, kā cīnīties ar šo produktu pieejamību bērniem un jauniešiem. Norāda, ka Veselības ministrija pārstāv sabiedrības veselības intereses un piedāvā savu risinājumu, veicot grozījumus un padarot produktus mazāk pieejamus un pievilcīgus. Tomēr apzināmies, ka, iespējams, ir jāveic vēl citās nozarēs uzlabojumi, lai minēto problēmu atrisinātu un aizsargātu bērnus.

J. Feldmane jautā par Tabakas likuma 8.panta otrajā daļā noteiktā aizlieguma pārdot un iegādāties tabakas izstrādājumus, elektroniskās smēķēšanas ierīces un uzpildes tvertnes ar distances līguma palīdzību piemērošanu praksē. Vai atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likumā minētajam, distances tirdzniecība ir visās situācijās, kurās tiek veikta darījums diviem cilvēkiem, neatrodoties vienā vietā. Kā un vai Tabakas likuma norma attiecas uz tirdzniecību sociālo tīklu platformās, vai nav nepieciešamas precizēt Tabakas likumā noteikto kārtību?

I. Baldiņa atbild, ka saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu distances tirdzniecība ir starp divām personām, kas neatrodas klātienē veikts darījums, balstoties uz jau iepriekš izveidotu shēmu distances tirdzniecībai. Attiecīgi no vienas puses ir patērētājs, bet no otras puses ir saimnieciskās darbības veicējs. Norāda, ka ar distanci pārdot var arī neregistrēts saimnieciskās darbības veicējs, kas tirgo nelegāli precī, tomēr pamatā tā ir jau izstrādāta shēma. Piemēram, sociālo tīklu platformā *facebook.com* fiziska persona vienai otrai pārdod preces speciāli izveidotajā tirgus sadaļā “*Marketplace*”, tad tā būs distances tirdzniecība, jo tā būs organizēta shēma. Bet savukārt vietnē *tik tok* komentāros ievietojot sludinājumu, kad tiek pārdotas e-cigaretes, to nevar uzskatīt par distances tirdzniecību.

B. Šmite – Roķe norāda, ka šobrīd ir problēmas ar termina distances līguma definīcijas interpretāciju un piemērošanu un par šo būtu jāriko atsevišķa sanāksme.

D. Brūklītis piemin, ka sludinājums vietnē *ss.com* vai *facebook.com*, kurā tiek piedāvāta preces, nevar tikt uzskatīts par tirdzniecību ar distances līgumu. Tas ir vienkārši sludinājums. Lai būtu distances tirdzniecība ir jābūt konkrētai shēmai paredzētai, kā produktu var iegādāties un kuras ietvaros tiek veikts darījums starp divām personām. Proti, ir katalogs, kuru aizpildot, vari pasūtīt precī, vai izvēlēties, piemēram, interneta veikalā konkrētu precī un attiecīgi, lai to nopirktu, patērētājs sniedz savus personas datus. Šādu sludinājumu ievietošana vairāk ir uzskatāma kā reklāma vai piedāvājums.

J. Feldmane pārjautā, vai šobrīd izejot no Tabakas likumā noteiktās normas, ierobežojums pārdod un iegādāties ar distances līgumu nevar tikt attiecināts uz visiem gadījumiem – piemēram, *facebook.com*, *ss.com* vai *Instagram* sludinājumu, un būtu nepieciešams precizēt Tabakas likuma pantu par distances tirdzniecību?

D. Brūklītis un arī **I. Baldiņa** piekrīt, ka būtu jāprecizē Tabakas likuma 8.panta otrajā daļā iekļautais.

V. Pavlovska informē par 2022.gadā veikto Tabakas likumā noteikto smēķēšanas ierobežojumu uzraudzību, īpaši attiecībā uz nepilngadīgajiem (prezentācija Nr.3 pielikumā). Kā norāda Valsts policija par smēķēšanu, ja to ir izdarījusi nepilngadīga persona, Valsts policija pērn sastādījusi 1600

administratīvos pārkāpuma protokolus, kas ir vairāk nekā gadu iepriekš. Savukārt par e-cigarešu iegādi un glabāšanu, ja to izdarījis bērns, sastādīti 1149 administratīvie protokoli. Papildus situāciju uzrauga arī pašvaldības policija. Norāda, ka lielākoties pārkāpumi, ko izdara nepilngadīgas personas, ir saistīti ar e-cigarešu lietošanu, glabāšanu. Tāpat norāda uz rezultātiem, veicot kontrolpirkumus, lai pārbaudītu, vai tabakas un nikotīnu produkti netiek pārdoti nepilngadīgām personām. Kopā 2022.gadā tikai valsts policija atklāja 34 gadījumus, kur lielākoties (20) tie bija saistīti ar to, ka tika pārdodas e-cigaretes nepilngadīgām personām. Norāda arī uz preventīvo darbu, kas tiek veikts, ejot uz skolām kopā ar suņiem-kinologiem, kam ir liels pieprasījums. Norāda, ka reidi ar suņiem nav ar mērķi meklēt e-cigaretes, bet gan narkotikās vielas. Tāpat preventīvais darbs notiek, veicot audziņoša rakstura pārrunas ar skolēniem. Norāda, ka Valsts policija atbalsta rosinājumu aizliegt aromātus e-cigaretēm, jo šos produktus lieto ar vien gados jaunāki patērētāji un aromāti tos piesaista. Uzskata, ka ar aromātu aizliegumu nevarēs, iespējams, atturēt tos jauniešus, kas jau lieto minētos produktus, bet būs iespēja novērst, lai nerastos jauni lietotāji.

V. Vaščenkova rosina, ka būtu nepieciešams noteikt kriminālatbildību arī par neatļautu e-cigarešu apriti. Norāda, ka Kriminālpolicijai šobrīd, atklājot nelegālu e-cigarešu ražotni vai izplatīšanu par jebkādiem apjomiem, ir ierobežota iespējas sodīt vainīgās personas, jo šobrīd Krimināllikumā ir noteikta kriminālatbildība tikai par tabakas izstrādājumu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu nelikumīgu izgatavošanu (ražošanu), uzglabāšanu, pārvietošanu un realizāciju, t.sk. realizāciju nelielā apmērā, ja tā izdarīta mantkārīgā nolūkā. Šobrīd, atklājot pārkāpumus, lai vainīgās personas sodītu, Kriminālpolicijai ir jāmeklē citi panti, kurus piemērot, piemēram, par neregistrētu uzņēmējdarbību. Uzsver, ka nosakot kriminālatbildību arī par e-cigarešu nelegālu apriti, uzlabotos arī kopējā uzraudzība.

B. Šmite – Rože norāda, ka ar kriminālatbildības noteikšanu ir jābūt uzmanīgiem, jo, piemēram, *telegram* vietnē lielākoties notiek tirdzniecība mazos apmēros, attiecīgi jāvērtē, vai visos gadījumos ir nepieciešamas noteikt kriminālatbildību. Tāpat norāda, ka, nosakot kriminālatbildību visos gadījumos, jāvērtē, vai Valsts policijai būs kapacitāte veikt izmeklēšanu.

I. Zaķis piemin, ka, nosakot kriminālatbildību un tos apjomus, ir jāizskata un jāvērtē, vai nav jāveic precizējumu arī likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”, kurā ir noteikts un definēts apmērs (maznozīmīgs, liels apmērs) par kādiem piemēro kriminālatbildību. Attiecīgi arī būtu jādefinē e-cigaretēm un tabakas aizstājējproduktiem apmēri, no kuriem varētu paredzēt kriminālatbildību.

V. Pavlovska norāda, ka uzraudzību un kontroli tieši varētu uzlabot tas, ka Iekšlietu ministrija kopā ar Valsts policiju veic grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.619 “Kontrolpirkuma veikšanas kārtība”, paredzot noteikt arī kārtību, kādā policija varēs iesaistīt nepilngadīgas personas kontrolpirkumu veikšanā ne tikai tīmekļa vietnē un klātienē, bet arī, piemēram, *telegram*, *facebook.com*, *instagram* un citās sociālo tīklu platformās.

I. Baldiņa informē par PTAC paveikto smēķēšanas produktu reklāmas ierobežojumu uzraudzībā 2022.gadā (prezentācija Nr.4 pielikumā). Norāda, ka smēķēšanas produktu reklāma – viena no prioritātēm PTAC pēdējos gados. PTAC uzraudzība tiek veikta atbilstoši pieejamiem resursiem un kapacitātes iespējām. Informē, ka ierobežotas kapacitātes dēļ PTAC nevar veikt mērķtiecīgāku uzraudzību un kontroli, tieši apsekot visas mazumtirdzniecības vietas, t.sk. ārpus Rīgas. Informē, ka savu uzraudzību balsta uz iesniegtajām sūdzībām gan no iedzīvotājiem, gan arī citām valsts pārvaldes iestādēm, gan arī pašas industrijas. Norāda, ka joprojām biežākie pārkāpumi ir saistīti ar e-cigarešu un to uzpildes flakonu reklāmu izvietojumu ārpus atļautajām vietām, e-cigarešu un to uzpildes flakonu vai šo produktu preču zīmju izvietojumu mazumtirdzniecības vietās patērētājiem redzamā veidā un e-cigarešu un uzpildes flakonu attēlošanu kopā ar augļiem vai saldumiem. Informē par vienu veiktu monitoringa aktivitāti, kuras ietvaros *tik tok* platformā PTAC sekoja populārākajiem profiliem, kuros konstatēja, ka komentāros tika piedāvāts iegādāties nepilngadīgām personām e-cigaretes. Minētā informācija nodota Valsts policijai tālāku darbību veikšanai. Kā rosinājumu uzraudzības un kontroles uzlabošanai iesaka izvērtēt iespēju nodot VI vai Valsts policijai smēķēšanas produktu marķējuma uzraudzību vai produktu izvietojuma kontroli veikalos, ņemot vērā PTAC ierobežotos resursus. Tāpat norāda uz ciešu sadarbības nozīmi starp uzraugosajām iestādēm

kontroļu veikšanā. Kā arī uzsver, ka kopumā nepieciešams īstenot regulāras un mērķētas informēšanas aktivitātes, kuras īpaši vērstas uz jauniešu auditoriju.

J. Feldmane jautā, vai PTAC saredz vēl kādas iespējas, kā mazināt tabaku un nikotīnu saturošu produktu reklāmu, piemēram, ierobežotu, ka uz iepakojuma izvieto ieelpu skaitu. Tāpat aicina PTAC rast iespēju vairāk informēt sabiedrību par to, kur vērsties konstatējot pārkāpumus, gan par reklāmu, gan arī par preču zīmju izvietošanu mazumtirdzniecības vietās patērētājiem redzamā veidā. Tāpat norāda, ka nepieciešams informēt arī mazumtirgotājus par Tabakas likumā noteiktajām prasībām attiecībā reklāmu, produktu marķējumu un izvietošanu.

I. Baldiņa atbild, ka reklāma tabakas un nikotīna produktiem ir aizliegta jau šobrīd, bet tas, kas attiecas uz ieelpu skaitu, tad būtu, iespējams, nepieciešams Tabakas likumā skaidri noteikt ierobežojumus attiecībā uz informāciju, ko var izvietot uz iepakojuma. Norāda, ka PTAC jau šobrīd sūta mazumtirdzniecības vietām aktuālo informāciju par prasībām, kas ir jāievēro tirgojot e-cigaretes un tabakas produktus, tomēr, iespējams, nepieciešams veikt papildus aktivitātes, komersantu informēšanai - semināru organizēšana.

A. Krams norāda, ka jau iepriekšējā komisijas sēdē tika runāts par to, ka komersanti, kas nodarbojas ar e-cigarešu tirdzniecību, ir jāinformē par Tabakas likuma prasībām, bet šajā sēdē šis jautājums tiek apspriests atkārtoti un PTAC nav veicis nekādas darbības. Norāda, ka mazumtirdzniecības vietās, t.sk. lielajos tirdzniecības centros, Tabakas likumā noteikto aizliegumu izvietot e-cigaretes redzamā veidā ievēro tikai lielie tirdzniecības tīkli - RIMI, MAXIMA, SKY, bet citi komersanti minēto normu pārkāpj.

S. Lazdiņa jautā PTAC, kāds varētu būt iemesls tam, ka tieši e-cigarešu komersanti neievēro Tabakas likumā noteikto ierobežojumu izvietot produktus pircējiem redzamā veidā? Vai tas nav saistīts ar Tabakas likuma 9.panta piektajā un sestajā daļā minētās normas interpretāciju un iespējams būtu nepieciešams sagatavot un atkārtoti izsūtīt komersantiem informāciju - instrukciju, ar skaidrojumu, kā norma piemērojama praksē, t.sk. kuros gadījumos var tik piemērots izņēmums?

I. Baldiņa piekrīt, ka šādu informāciju ar skaidrojumu PTAC kopā ar Veselības ministriju var sagatavot un izsūtīt visiem komersantiem, kas tirgo e-cigaretes, saņemot no VI tirdzniecības vietu sarakstu.

J. Feldmane aicina iesūtīt vēl citus priekšlikumus Veselības ministrijai kontroles un uzraudzības uzlabošanai un sēdi slēdz.

Komisijas nolēmji:

1. Veselības ministrija aicinās VI izvērtēt iespēju nodrošināt komersantu saraksta, kas nodarbojas ar e-cigarešu un to uzpildes flakonu tirdzniecību un par tirdzniecības uzsākšanu paziņojuši VI, publicēšanu VI tīmekļa vietnē, lai nodrošinātu informācijas pieejamību visām uzraugošajām iestādēm.
2. Veselības ministrija sadarbībā ar VID un Valsts policiju uzsāks darbu pie jaunas kontroles mehānisma koncepta un stingrākas sodīšanas sistēmas ieviešanas, tai skaitā, kriminālatbildības noteikšanas par nelegālu elektronisko smēķēšanas ierīču un tabakas aizstājējproduktu apriti. Veselības ministrija sazināsies ar Tieslietu ministriju un lūgs viedokli par iespēju paredzēt kriminālatbildību par elektronisko smēķēšanas ierīču un to uzpildes tvertņu, kā arī tabakas aizstājējproduktu nelegālu apriti, t.sk. realizēšanu, glabāšanu un pārvietošanu, t.sk. gadījumos, kad pārkāpums veikts mazos apjomos, definējot apjomus elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm un tabakas aizstājējproduktiem, no kura varētu piemērot kriminālatbildību.
3. Veselības ministrija sazināsies ar PTAC un Ekonomikas ministriju, lai precizētu šobrīd jau Tabakas likumā iekļauto regulējumu attiecībā uz distances tirdzniecību, t.sk. piemērošanu uz gadījumiem, kad notiek distances tirdzniecība starp divām fiziskām personām tiešsaistē (facebook.com, telegram, utml.).
4. Veselības ministrija sazināsies ar PTAC un aicinās informēt e-cigarešu mazumtirgotājus par Tabakas likumā noteiktajiem ierobežojumiem, tāpat aicinās regulāri informēt par to, kur vērsties, ja

konstatēti pārkāpumi tieši saistībā ar Tabakas likumā noteiktajiem reklāmas un sponsorēšanas ierobežojumiem.

5. Veselības ministrija vērsīsies ar oficiālu vēstuli pie Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas drošības ģenerāldirektorāta, aicinot iekļaut ES regulējumā vienotu aizliegumu pievienot elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm aromatizētājus, kā arī ierobežot distances tirdzniecību visā ES.

Komisija pieņem zināšanai:

VID savā prezentācijā vērsa uzmanību uz nepieciešamību vērtēt akcīzes nodokļa likmes tabakas un nikotīna saturošiem produktiem, vērtējot paredzēto akcīzes likmju ietekmi uz sabiedrības veselības kā arī patēriņa rādītājiem. Tāpat Komisijas ietvaros, t.sk. iepriekšējā Komisijas sēdē (25.11.2022), tika arī diskutēts, par nepieciešamību paredzēt prasību komersantiem, kas veic darbības mazumtirdzniecībā ar elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamiem šķidrumiem un to sagatavošanas sastāvdaļām, kā arī tabakas aizstājējproduktiem, saņemt speciālo atļauju (licenci) līdzīgi kā šobrīd ir noteikts attiecībā uz tabakas izstrādājumiem.

Sanāksmes vadītājs

(paraksts**)

J. Feldmane

Protokolētājs

(paraksts**)

S. Lazdiņa

* aizpilda nepieciešamības gadījumā

izvēlēties vajadzīgo:

** PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Parakstot manuāli ar pildspalvu papīra formas dokumentu dzēst iedrukāto tekstu - (paraksts*)